

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE UYGULAMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Özgül POLAT**, Şennur NİRAN***

ÖZET

Hizmet öncesi eğitim uygulamaları öğretmen adaylarına mesleki alanda bilgi ve tecrübe kazandırmayı amaçlamaktadır. Uygulama dersleri, mesleğin tanıtılması, mesleki gelişime katkıda bulunması ve öğretmenlik mesleğinin nitelikli olarak icra edilmesinde önemli bir unsur olmaktadır. Uygulama derslerinin öğretmen adayının nitelikli bir öğretmen olarak yetiştirilmesine getirdiği katkı göz önüne alındığında mevcut sorunların önceden belirlenip, gerekli önlemlerin alınması ve uygulama sürecinin daha verimli hâle getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmada, eğitim fakülteleri okul öncesi eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinin; öğretmenlik uygulamalarına ilişkin görüşleri ve uygulama sürecinde karşılaştıkları sorunlar karma yöntemle incelenmiştir. Araştırma sürecinde nicel veriler nitel verilerle desteklenmiş ve yakınsak(paralel yada eşzamanlı) karma yöntem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak; nicel verileri toplamak için araştırmacıların oluşturduğu anket formu ve nitel verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin çözümünde bilgisayarda istatistiksel veri analizi paket programı (SPSS) kullanılarak nicel verilerin analizinde yüzde-frekans analizi yapılmıştır. Nitel veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda, gelecekte yapılabilecek araştırmalara ışık tutacağı düşünülerek çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması

OPINIONS OF PRE-SCHOOL TEACHER CANDIDATES ON TEACHING PRACTICE AND THE PROBLEMS

ABSTRACT

Pre-service training practices aim to provide pre-service teachers with professional knowledge and experience. Practice courses are an important element in promoting the profession, contributing to professional development and performing the teaching profession in a qualified manner. Considering the contribution of the practice courses to the training of the pre-service teacher as a qualified teacher, it is of great importance to determine the existing problems in advance, to take the necessary precautions and to make the implementation process more efficient. In this study, it was determined that the fourth-year students studying in the education faculties pre-school education department; their views on teaching practices and the problems they encountered in the implementation process were examined with a mixed method. In the research process, quantitative data were supported by qualitative data and convergent (parallel or simultaneous) mixed method was used. As a data collection tool; A questionnaire form created by the researchers was used to collect quantitative data and a semi-structured interview form was used to collect qualitative data. Percent-frequency analysis was performed in the analysis of quantitative data by using the statistical data analysis package program (SPSS) on the computer to solve the data of the research. Qualitative data were analyzed by content analysis. In line with the findings and results obtained from the research, various suggestions are given considering that it will shed light on the research that can be done in the future.

Keywords: pre-school education, teacher candidates, teaching internship

Giriş

** Doç.Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, ozgul.polat@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7426-5771

*** Öğr.Gör., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, sennurniran@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9530-5792

Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi eğitim sistemlerinin temel amaçlarından biridir. Her eğitim sistemi, yetiştireceği insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası ışığında belirleyerek eğitim etkinliklerini bu amaç çerçevesinde oluşturur. Ülkelerin kalkınmasındaki nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde öğretmenler başrolü üstlenmektedir. Ülkelerin geleceğinin imarında önemli bir göreve sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi için tartışmasız olarak iyi yapılandırılmış, kaliteli öğretmen yetiştirme programlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Aubusson ve Schuck, 2013; Loughran ve Menter, 2019; Şahin, Kartal ve İmamoğlu, 2013; Unal ve Kurt, 2018). Öğretmen eğitiminin amacı öğretmenlik becerilerini geliştirmektir (Rodgers ve Kubler LaBoskey, 2016).

Türkiye’de Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, öğretmen yetiştirmeden sorumlu olan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından, tüm üniversitelerde benzer olacak biçimde hazırlanmaktadır (YÖK, 2018). Öğretmenlik uygulaması öğretmen eğitiminin en önemli ögesidir. Öğretmen olmak üzere eğitim alan bir öğrenci öğretmenlik uygulamasında öğretmenlik eğitiminin bir parçası olarak uzmanlığına uygun olan bir okulda, belli bir süre boyunca, bu alanda deneyimli öğretmen ve/veya öğretim elemanının gözetiminde ve rehberliğinde öğrenim görür ve aynı zamanda öğretmenlik yapar (VanSchagen-Johnson, La Paro ve Crosby, 2016). Öğretmen eğitimi programlarında öğretmen adaylarına gerekli mesleki formasyonu kazandıran öğretmenlik meslek bilgisi; kuramsal dersler ve uygulamalardan oluşmaktadır. Öğrenciler, program süresince kuramsal derslerde edindikleri bilgileri uygulamalar yoluyla davranışa dönüştürmektedirler. Öğretmenlerin sahip olması gereken bazı bilgi ve beceriler uygulama bağlamında öğrenilebilmektedir (Russell ve Martin, 2016). Öğretmenlik uygulaması dersleri, öğretmen adaylarının sınıflarında kullanacakları süreç ve becerilerde onlara katkı sağlayacaktır (Gök ve Silay, 2004).

Uygulama dersleri içerisinde en önemli derslerden biri öğretmen adaylarına kendilerini sınıf ortamında deneme fırsatı veren “Öğretmenlik Uygulaması” dersidir. Öğretmenlik uygulaması öğretmen eğitiminin en önemli unsurlarındandır. Öğretmenlik yeterlilik alanları genel olarak; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür olmak üzere üç başlıkta toplanmıştır.

Öğretmenlik uygulaması dersi ile öğretmen adayları gelecekte yapacakları mesleğin sorumluluğunun farkına varırlar. Öğretmenlerin kendilerinden beklenen niteliklere sahip olarak yetişmeleri, eğitim fakültelerinde aldıkları teorik ve uygulamalı dersler ile sağlanmaktadır (Demir ve Çamlı, 2011)

Fakültelerde öğrenilen teorik öğretmenlik meslek derslerini okullarda uygulama olanağı bulan fakülte son sınıf öğrencilerinin kıdemli öğretmenleri izleyerek edinecekleri bilgiler, yapacakları gözlemler ve uygulamalar kendi öğretmenlik yaşamları açısından önemli deneyimlerdir. Öğretmenlik mesleğini önemseyen, bu mesleğin üyesi olduğu için gurur duyan ve mesleki değerlere önem veren öğretmen adaylarının yetiştirilmesi eğitim sistemi için son derece önem taşımaktadır (Aslanargun, Kılıç ve Acar, 2012).

MEB 2017-2023 Ulusal Öğretmen Strateji Belgesinde (2017) vurgulandığı gibi öğretmenlik; “doğası gereği, akademik temellerinin yanı sıra, büyük ölçüde iş başında geliştirilebilen bir meslektir. Bu gerçekten hareketle, öğretmen yetiştirme programlarının başarısının artırılabilmesi için pratik uygulamalara daha çok yer verilmesi gerekmektedir. Öğretmenlik Uygulama Yönergesi 2018 yılında MEB Tebliğler Dergisinde yayımlanarak güncellenmiştir: Öğretmenlik uygulaması dersi, uygulama öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmalarını, öğrenimleri süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışları Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel bir eğitim öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliği kazanmalarını sağlamaktadır (MEB, 2018).

Nitelikli öğretmen yetiştirmede katılımcılar arası iş birliğinin ve sorumluluğun paylaşılması önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır; iş birliği ve sorumluluk fakülte yönetimi, bölüm koordinatörü, okul yönetimi, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayı arasında oluşur. Öğretmen adaylarına rehberlik edecek uygulama öğretmenlerinin özelliklerinin çoğunlukla dikkate alınmadığı ve her öğretmenin uygulama öğretmeni olarak görev yapabileceği düşünülmektedir. Bir öğretmenin mesleğinde yetkin olmasının ötesinde, uygulama öğretmeni olabilmek için bazı ek becerilere sahip olması gerekir. Uygulama öğretmenlerinin kendilerini sürekli geliştirerek, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterliliklere üst düzeyde sahip olmaları, istekli ve aynı zamanda ilgili olmaları, öğretmen adaylarının nitelikli bir biçimde yetişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Dinçer ve Kapısız, 2013).

Öğretmen adayları teorik dersleri kapsamında öğrendikleri yöntem ve teknikleri uygulama okullarında uygulayarak hizmet öncesi alanda deneyim kazanma fırsatı bulurlar. Adaylık eğitimi ve uygulamaları; öğretmen yetiştirmenin önemli bir parçasıdır ve aynı zamanda öğretmenin sahip olması gereken yeterlikler konusunda öğretmen adayının kendini geliştirebileceği önemli bir süreçtir.

Özen ve arkadaşlarına (2009) göre, öğretmenlik uygulaması ile öğretmen adaylarının kazandıkları deneyimler sayesinde öğretmen adayları; gerçek öğretim ortamı ile bir bağ kurarlar, deneme yoluyla öğrenmeyi gerçekleştirirler, yüksek düzeyde olumlu duygusal doyum sağlarlar, bire-bir öğretim fırsatları elde ederler, kişisel ve profesyonel gelişim sağlarlar. Okul öncesi eğitim çağında kazanılan davranışların kişilik gelişiminin temelini oluşturduğu düşünüldüğünde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan veya bu kurumlarda görev yapmak üzere yetiştirilen öğretmen adaylarının nitelikleri önem kazanmaktadır (Dağlıoğlu, 2009).

Kaliteli okul öncesi eğitimin gerçekleşmesinde nitelikli öğretmen ve bu öğretmenlerin yetiştirilmesi konusu önemli paya sahiptir. Polat ve Azaklı'ya (2020) göre nitelikli bir öğretmen; bilgiye sahip ve onu aktarabilme yeteneği olan, öğrencilerine iyi bir rol model ve rehber olabilen, idealist ve çaba gösteren, hem öğrenmeyi hem öğretmeyi teşvik eden, pedagojik donanıma sahip, çocuğu tanıyan ve onu kucaklayan, çocukların ilgisini çekebilen, öğretim ortamlarını düzenleyebilen, etkinlikleri başlatabilen, öğrenen merkezli bir anlayışa sahip olan çocukların potansiyellerini ortaya çıkaran, onlarla iletişim kuran, onlara sevgi ve anlayış gösteren, olumlu bir disiplin oluşturabilen, erdemli ve demokratik yaklaşıma sahip bir birey olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenlik; uzmanlık alan bilgisi, genel kültür bilgisi, kişisel özellikleri ve çeşitli mesleki yeterlilikleri gerektiren özel bir uzmanlık alanıdır (Koçak ve Alakoç Pırpir, 2012).

Öğretmen adaylarının uygulamaya yönelik görüşlerinin incelenmesi eğitim kurumlarının etkili öğrenme ortamları oluşturmasına yardımcı olacak önemli araçlardan biri olarak değerlendirilebilir (Busher, Gündüz, Cakmak ve Lawson, 2015). Alan yazında yapılan araştırmalarda belirtildiği üzere öğretmen eğitiminde saha için gerekli tecrübenin öğretmen adayına kazandırılması eğitimin niteliğini arttıran önemli özellikler arasında yer alır (Büyüksahin ve Şahin, 2017). Açıkça eğitim sisteminin kalitesini belirleyen en önemli faktörlerden biri olan öğretmen eğitiminde, onun vazgeçilmez bir boyutu olan öğretmenlik uygulamasına yönelik öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi bu araştırmanın odağını oluşturmaktadır.

Bu araştırmada, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının uygulama okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerinin ve uygulamada karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulamalarından beklentileri nelerdir?

2. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma karma modelde tasarlanmıştır. Tashakkori ve Teddlie (2003) karma model çalışmalarını nitel ve nicel veri toplama yöntemlerinin araştırma süreci içinde birkaç farklı aşamada kullanılması olarak tanımlamıştır. Temel ilke, araştırmacının farklı yöntem, strateji ve yaklaşımlar kullanarak çoklu veri toplamasıdır (Johnson ve Turner, 2003). Bu çalışmada yararlanılan, yakınsak (paralel yada eşzamanlı) karma yöntem deseninin amacı, nitel ve nicel verileri eş zamanlı toplamak, birleştirmek ve araştırma problemini anlamak için elde edilen sonuçları kullanmaktır (Creswell, 2020).

Araştırmanın verilerinin çözümünde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları, 2019-2020 eğitim ve öğretim döneminde eğitim fakültelerinin okul öncesi eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. 22 üniversiteden, 260 öğrenci araştırmanın katılımcı grubunu oluşturmuştur. Öğrenciler gönüllülük esasına göre araştırmaya katılmışlardır.

Katılımcıların demografik yapısına ilişkin bilgiler:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri

Değişkenler	Sıklık (N)	Yüzde Değeri (%)
Cinsiyet		
Kadın	238	91,5
Erkek	22	8,5
Toplam	260	100
Mezun oldukları lise türü		
Anadolu Lisesi	107	41,2
Anadolu Öğretmen Lisesi	42	16,2
Meslek Lisesi (ÇGB)	69	26,5
Düz Lise	25	9,6
Diğer Lise Türleri	17	6,5
Toplam	260	100

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik birtakım unsurlara göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1’e göre; 238 (%91,5) kadın; 22(%8,5) erkek olmak üzere toplam 260 öğretmen adayı bulunmaktadır. Mezun oldukları lise türüne bakıldığında öğretmen adayları 107’si (%41,2) anadolu lisesi mezunu; 42’si (%16,2) anadolu öğretmen lisesi mezunu; 69’u (%26,5) meslek lisesi (ÇGB) mezunu; 25’i (%9,6) düz lise mezunu; 17’si (%6,5) diğer lise mezunu olduğunu belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Anket formu: Nicel verileri toplamada araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun maddeleri oluşturulmadan önce bir grup uygulama öğrencisine öğretmenlik uygulamasında ne tür sorunlar yaşandığına ilişkin gözlemleri sorulmuştur. Daha sonra literatür çalışması yapılarak maddeleri oluşturulan anket formu,

geçerlik-güvenirlik çalışmaları kapsamında alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Alınan dönütler sonucunda anket formları yeniden düzenlenmiştir. İlk bölümde çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet, mezun olunan lise türü gibi kişisel bilgilerini içeren sorular bulunmaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde uygulama öğrencilerinin öğretmenlik uygulamasına ilişkin; “Sınıf ortamı, fiziksel mekân özellikleri ile ilgili uygulama öğretmeni ile ilgili” “Uygulama akademik danışman ile ilgili ” “Uygulama süreciyle ilgili” “Okul yönetimi ve personelle ilgili ” görüşlerinin belirlenmesine yönelik “katılıyorum” “katılmıyorum” “kararsızım” seçeneklerinin yer aldığı 3’lü Likert-tipi, 76 soru yer almaktadır.

Görüşme formu: Yarı yapılandırılmış görüşme formu nitel verilerin toplanması amacıyla geliştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan form; uygulama öğrencilerinin öğretmenlik uygulamasından beklentilerinin neler olduğu, uygulamada karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların aşılmasına ilişkin önerilerini yazacakları sorulardan oluşmaktadır.

Süreç

Araştırmanın verileri 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde eğitim fakültelerinin okul öncesi eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören dördüncü sınıfta olan ve öğretmenlik uygulamasına katılan öğrencilerinden toplanmıştır. Bu çalışma için Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma Yayın ve Etik Kurulu’nun 21.07.2020 tarihli 2000193828 sayılı kararı ile etik izin alınmıştır. Okul öncesi öğretmenliği anabilim dalı bulunan üniversiteler arasından seçkisiz örnekleme yöntemi ile 60 üniversite belirlenmiştir. Belirlenen üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği anabilim dalı başkanlarına araştırmanın amacını açıklayan e-postalar gönderilmiş ve araştırmanın yapılmasına ilişkin izin istenmiştir. Katılımcılar, çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu, çalışmaya katılmak isteyenlerin kişi bilgilerinin istenmeyeceği ve hiçbir ortamda paylaşılmayacağı hakkında bilgilendirilmişlerdir. Araştırmaya katılmayı kabul eden 22 üniversitedeki 260 öğretmen adayından anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verileri betimsel, nitel verileri içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analiz, katılımcılardan toplanan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyuculara sunulması amacını taşır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizi aşamalar şeklinde gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada nitel veriler kodlanmış, ikinci aşamada kategoriler belirlenmiş ve üçüncü aşamada kod ve temalar organize edilerek bulguların tanımlanması ve yorumlanması gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018).

Bulgular

Araştırma verilerinin analizinde farklı istatistik yöntemleri kullanılmış ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda özetlenerek, anket sonuçları tablolar hâlinde sunulmuştur. Açık uçlu sorularda her bir katılımcı ilgili soruya ilişkin birden fazla görüş ifade ettiğinden, tablolardaki yanıtlara ait frekans toplamları katılımcıların sayılarından fazladır. Bulgular, tablo üzerinde açıklandıktan sonra kısaca özetlenmiş, daha sonra o yanıtla ilişkin katılımcıların ifadelerinden yapılan alıntılarla desteklenmiştir.

3.1. Araştırmanın Nitel Verilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasından beklentilerine göre dağılımları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasından Beklentilerine Göre Sayısı ve Yüzde Dağılımları

Tema	Alt Temalar	N	%
Öğretmenlik uygulamasından beklentiler	Öğretmenlik mesleğine yönelik beceri kazanmak	130	30,7
	Deneyim kazanmak	80	18,9
	Uygulama öğretmenin rehberlik yapması	40	9,6
	Sınıf yönetiminde beceri kazanmak	32	7,5
	İletişim becerilerini geliştirmek	32	7,5
	Çocukların gelişimlerini gözlemlemek	29	6,8
	Staj süresinin arttırılması	20	4,8
	Teoride öğrenilenleri uygulamak	17	4,0
	Akademisyenin rehberliği	12	2,8
	Çocuklara faydalı olmak	12	2,8
	Okul koşullarının iyi olması	11	2,6
	Beklenti yok	8	1,9
	Toplam		423

N sayısı örneklemin hacmini geçmektedir.

“Öğretmenlik uygulamasından beklentiler” temasında öğretmen adaylarının verdiği cevapların içerik analizi yapılarak analiz sonucunda Tablo 3’te yer alan alt temalar elde edilmiştir.

Tablo 2, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin beklentilerine göre incelendiğinde; öğretmen adaylarının 130’u (%30,7) öğretmenlik mesleğine yönelik beceriler kazanmak, 80’i (%18,9) deneyim kazanmak, 40’ı (%9,6) uygulama öğretmenin rehberlik yapması, 32’si (%7,5) sınıf yönetiminde beceri kazanmak, 32’si (%7,5) iletişim becerilerini geliştirmek, 29’u (%6,8), çocukların gelişimlerini gözlemlemek, 20’si (%4,8) staj süresinin arttırılması, 17’si (%4,0) teoride öğrenilenleri uygulamak, 12’si (%2,8) akademisyenin rehberliği, 12’si (%2,8) çocuklara faydalı olmak, 11’i (%2,6) okul koşullarının iyi olması gerektiğini ifade ederken, öğretmen adaylarından 8’i (%1,9) ise beklentilerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Aday5 “Öğretmenlik için kendimi yeterli görme duygusunu kazanabilmek istiyorum”, Aday6 “Öğretmen olma deneyimini yaşatması”, Aday17 “Öğretmenliği öğretmesi”, Aday29 “Mesleğe ilk başladığımda, uygulamalardan edindiğim tecrübeleri kullanıp iyi bir öğretmen olmak istiyorum”, Aday32 “Donanımlı bir öğretmen olabilmek için gerekli desteği alabilmek”, Aday38 “Öğretmenlik uygulaması benim mesleğe ön hazırlığımı sağlamalıdır”, Aday61 “Bölümde öğrendiklerimi uygulamada yapabilmek. Kriz durumlarıyla başa çıkabilmek. Sınıf yönetiminde deneyim kazanmak istiyorum”, Aday82 “Öğretmenlik nedir nasıl yapılmalıdır onun görmek gözlemlemek uygulamak” ve Aday 95 “Öğretmenlik sürecinde yaşanacak sorunların neler olabileceği ve bunlara çözüm nasıl bulabileceğim konusunda deneyim yaşamak istiyorum” şeklinde öğretmenlik uygulamasından beklentiler temasının alt temalarını örnekleyen ifadeler kullanmışlardır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında yaşadıkları sorunlara göre dağılımları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Temalar	N	%
Öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunlar	Sınıf yönetiminde sorun	89	36,2
	Fiziksel koşullarda sorun	41	16,7
	Uyg. öğretmeniyle sorun	24	9,7
	Ulaşım sorunu	22	8,9
	Sorun yok	16	6,5
	Staj süresinin yetersiz olması	15	6,1
	Mülteci öğrencilerle iletişim sorunu	13	5,3
	Akademik danışman ile sorunlar	10	4,2
	İdareyle sorun	9	3,6
	Özel öğrenciler ile yaşanan sorun	7	2,8
Toplam		246	100

N sayısı örneklemin hacmini geçmektedir.

“Öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunlar” temasında öğretmen adaylarının verdiği cevaplar içerik analizine tabi tutulmuş analiz sonucunda Tablo 3’te yer alan alt temalar elde edilmiştir.

Tablo 3’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmen adaylarından öğretmenlik uygulamasında yaşadıkları sorunlara göre, 89’u (%36,2) sınıf yönetiminde sorun, 41(%16,7) fiziksel koşullarda sorun, 24’ü (%9,7) uygulama öğretmeniyle sorun, 22’si (%8,9) ulaşımda sorun, 16’si (%6,5) sorun yaşamadıklarını, 15’i (%6,1) staj süresinin yetersiz olması ile ilgili sorun, 13’ü (%5,3) mülteci öğrencilerin Türkçe bilmemesinden kaynaklı iletişimde sorun, 10’u (%4,2) akademik danışmanıyla sorun, 9’u (%3,6) idareyle sorun, 7’si (%2,8) özel öğrenciler ile iletişim kurmada sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3’te yer aldığı üzere, “öğretmenlik uygulamasında” yaşanan sorunlar temasında en yüksek frekansa sahip olan üç alt tema; sınıf yönetiminde sorun, fiziksel koşullarda sorun, uygulama öğretmeniyle yaşanan sorunlar alt temaları olmuştur. Aday2 “Sınıf yönetimi konusunda sorun yaşıyorum”, Aday24 “Etkinlik planımı uygularken sınıf yönetiminde sorunlar olabiliyor” sözleriyle sınıf yönetiminde sorun alt temasına; Aday133 “Uygulama öğretmeni beni öğretmen olarak kabul etmiyor ve çocuklara bana abla demelerini söylüyor”, Aday206 “Uygulama öğretmenin stajyerleri özel yardımcısı olarak görmesi”, Aday218 “Okuldaki öğretmenin bizi öğretmen adayı olarak görmemesi ve daha çok yardımcı gibi görmesi”, sözleriyle uygulama öğretmeniyle sorun alt temasına; Aday98 “Uygulama öğretim elemanının bizim alandan olmaması dolayısıyla sorun oluyor ister istemez. Bize yardımcı olmaya çalışıyor ama yeterli olmuyor” sözleriyle ve Aday103 ise “Danışmanım sadece eleştiri yapıyor bana detaylı bir çözüm önerisi sunmuyor” sözleriyle akademik danışmanla yaşanan sorunlar alt temasına vurgu yapmışlardır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerilerine göre dağılımları Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlara Yönelik Çözüm Önerilerine Göre Sayısı ve Yüzde Dağılımları

Tema	Alt Temalar	N	%
Öneriler	Staj süresinin artırılması	100	37,7
	Nitelikli uygulama öğretmenleri	64	24,2
	Kalabalık olmayan sınıflar	22	8,3
	Önerim yok	20	7,6
	Sınıfta daha aktif olabilmek	18	6,7
	Akademisyenlerin ilgili olması	16	6,1
	Masraflar için burs verilmeli	15	5,6
	Sınıfta başka stajyer olmasının	10	3,8

Toplam	246	100
--------	-----	-----

“Öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri” temasında öğretmen adaylarının verdiği cevaplar içerik analizine tabi tutulmuş analiz sonucunda Tablo 4’te yer alan alt temalar elde edilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları sorunlara çözüm önerisi olarak, 100’ü (%37,7) staj süresinin artırılmasını, 64’ü (% 24,4) nitelikli uygulama öğretmenleri ile uygulama yapılmasını, 22’si, (%8,3) kalabalık olmayan sınıflarda uygulama yapmayı, 20’si (%7,6) herhangi bir önerisi olmadığını, 18’i (%6,7) sınıfta daha aktif olabilmeyi, 16’sı (%6,1) akademisyenlerin ilgili olması gerektiğini, 15’i (%5,6) masraflar için burs verilmesini, 10’u (%3,8) sınıfta başka stajyer olmaması gerektiğini öneriler olarak dile getirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının %37.7’si öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları sorunlara çözüm önerisi olarak “staj süresinin artırılması”nı ifade etmişlerdir. Bu öneri için öğretmen adaylarının ifadelerinden şu örnekler verilebilir; Aday89 “Daha fazla tecrübe kazanabilmek için daha uzun süre uygulama dersi olmalı”, Aday 101 “Uygulama bir günle sınırlı kalmamalıdır”, Aday109 “Süre uzatılmalı” , Aday 114 “Daha fazla uygulama olmalı” , Aday118 “Staja son sınıfta değil de daha erken başlanabilir”, Aday 121 “ daha fazla sayıda uygulama yapmak. Mümkün olduğu kadar her yaş grubunda uygulama yapmak”, Aday245 “Uygulama dersleri son yıla kalmadan son iki yıl olacak şekilde olsa ya da daha fazla gün uygulama saatleri konulsa bence daha verimli olur”.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerisi olarak 2.sırada %24,2 ile nitelikli uygulama öğretmenlerinin uygulamalarda olmasını ifade etmişlerdir. Bu öneri için bazı örnekler; Aday3 “Öğretmenlik için gerçekten rol model olacak bir öğretmenin yanında staj yapmak”, Aday78 “Uygulama öğretmenin stajyerlere karşı yapıcı olması” , Aday 135 “Uygulama öğretmenleri daha fazla rehberlik edebilirler”, Aday210 “Uygulama öğretmenin sınıfta beni yönlendirmesi, yollar göstermesi, olması gereken hakkında bilgi vermesi öğretmenlik uygulamasını daha verimli kılar”, Aday79 “Uygulama öğretmeni olumsuz geri dönüşlerinin yanında olumlularında söylemeli, sınıfta zorlandığımız durumlarda yardımcı olmalı, tecrübeli öğretmenmişiz gibi beklentileri olmamalı” şeklinde verilebilir.

3.2. Araştırmanın Nicel Verilerine İlişkin Bulgular

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Staj Yaptıkları Sınıfın Öğretmeni ile İlgili Görüşlerine Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımları

Gruplar	f	%
Olumlu	146	56,2
Olumsuz	37	14,2
Kararsız	77	29,6
Toplam	260	100

Tablo 5’te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulamasında staj yaptıkları sınıfın öğretmeni ile ilgili olarak 146’sı (%56,2) olumlu 77’si (%29,6) kararsız, 37’si (%14,2) olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında sınıf ortamı, fiziksel mekân özellikleri ile ilgili görüşlerine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Sınıf Ortamı, Fiziksel Mekân Özellikleri İle İlgili Görüşlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

İfadeler	Görüşler	f	%
Sınıfın küçük olması uygulamalarımı kısıtlar.	Katılmıyorum	37	14,2

	Kararsızım	35	13,5
	Katılıyorum	188	72,3
	Toplam	260	100
Öğrenci sayısının fazla olması, sınıf yönetiminde zorluk yaşamama neden olur.	Katılmıyorum	21	8,1
	Kararsızım	24	9,2
	Katılıyorum	215	82,7
	Toplam	260	100
Uygulama öğretmenim bahçede planladığım etkinlikleri uygulamam konusunda teşvik edicidir	Katılmıyorum	43	16,5
	Kararsızım	81	31,2
	Katılıyorum	136	52,3
	Toplam	260	100
Uygulama sınıfında öğrenme merkezleri çocuklara uygun olarak planlanmıştır.	Katılmıyorum	107	41,2
	Kararsızım	70	26,9
	Katılıyorum	83	31,9
	Toplam	260	100
Okuldaki eğitim ortamı çocuk dostu (çocuğun merkeze alınması, çocuğun ihtiyaçlarının öncelikli olması, çocuğun sağlık ve güvenliğinin her şekilde düşünülmesi) olacak şekilde planlanmıştır.	Katılmıyorum	36	13,8
	Kararsızım	67	25,8
	Katılıyorum	157	60,4
	Toplam	260	100
Sınıf ortamı çocuk merkezli eğitime yönelik planlanmıştır.	Katılmıyorum	49	18,8
	Kararsızım	70	26,9
	Katılıyorum	141	54,2
	Toplam	260	100

Tablo 6’da öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında sınıf ortamı, fiziksel mekân özellikleri ile ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans değerleri verilmiştir. Maddeler sırasıyla incelendiğinde 118 öğretmen adayı (%72,3) uygulama sınıfının küçük olması nedeniyle uygulamalarının kısıtlandığını belirtmiştir.

“Öğrenci sayısının fazla olması, sınıf yönetiminde zorluk yaşamama neden olur” ifadesine öğretmen adaylarının 215’i (%82,7) katıldığını, 24’ü (%9,2) kararsız olduğunu; 21’i (%8,1) ise katılmadığını belirtmektedir.

“Uygulama öğretmenim bahçede planladığım etkinlikleri uygulamam konusunda teşvik edicidir” ifadesinde öğretmen adaylarının 136’sı (%52,3) katılmakta, 81’i (%31,2) kararsız, 43’ü (%16,5) katılmamaktadır.

“Okuldaki eğitim ortamı çocuk dostu (çocuğun merkeze alınması, çocuğun ihtiyaçlarının öncelikli olması, çocuğun sağlık ve güvenliğinin her şekilde düşünülmesi) olarak planlanmıştır” ifadesinde öğretmen adaylarının 157’si (%60,4) katıldığını, 67’si (%25,8) kararsız olduğunu, 36’si (%13,8) katılmadığını belirtmektedir.

“Sınıf ortamı çocuk merkezli eğitime yönelik olarak planlanmıştır” ifadesinde öğretmen adaylarının 141’i (%54,2) bu görüşe katıldığını, 70’i (%26,9) kararsız kaldığını, 49’u (%18,8) ise katılmadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında uygulama öğretmeni ile ilgili görüşlerine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Öğretmeni ile İlgili Görüşlerine Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımları

İfadeler	Görüşler	f	%
Uygulama öğretmenim planımla ilgili rehberlik yapar.	Katılmıyorum	40	15,4
	Kararsızım	39	15

	Katılıyorum	181	69,6
	Toplam	260	100
Öğretmenim beni sınıfta uzun zaman dilimlerinde sıklıkla yalnız bırakır.	Katılıyorum	137	52,7
	Kararsızım	51	19,6
	Katılmıyorum	72	27,7
	Toplam	260	100
Sınıf yönetimi konusunda uygulama öğretmenim gerekli rehberliği yapar.	Katılmıyorum	33	12,7
	Kararsızım	38	14,6
	Katılıyorum	189	72,7
	Toplam	260	100
Uygulama öğretmenim, öğretmenlik becerileri açısından rol modelimdir.	Katılmıyorum	72	27,7
	Kararsızım	69	26,5
	Katılıyorum	119	45,8
	Toplam	260	100
Uygulama öğretmenim, alan bilgisi yeterliliği açısından rol modelimdir.	Katılmıyorum	71	27,3
	Kararsızım	86	33,1
	Katılıyorum	103	39,6
	Toplam	260	100
Uygulama öğretmenim, alandaki yenilikleri takip ederek bana rehberlik eder.	Katılmıyorum	78	30,0
	Kararsızım	69	26,5
	Katılıyorum	113	43,5
	Toplam	260	100
Materyal geliştirmem konusunda uygulama öğretmenim gerekli rehberliği yapar.	Katılmıyorum	55	21,2
	Kararsızım	46	17,7
	Katılıyorum	159	61,2
	Toplam	260	100
Uygulama öğretmenim; öğrencilere, uygun değerlendirme etkinlikleri hazırlamam konusunda rehberlik eder.	Katılmıyorum	60	23,1
	Kararsızım	48	18,5
	Katılıyorum	152	58,5
	Toplam	260	100

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında uygulama öğretmeni ile ilgili görüşlerine göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir. Maddeler incelendiğinde “Uygulama öğretmenim planımla ilgili rehberlik yapar” ifadesine öğretmen adaylarından 181’i (%69,6) katıldığını, 40’ı (%15,4) katılmadığını, 39’u (%15) kararsız olduğunu belirtmiştir.

“Sınıf yönetimi konusunda uygulama öğretmenim gerekli rehberliği yapar” ifadesine öğretmen adaylarından 189’u (%72,7) katıldığını, 38’i (%14,6) kararsız olduğunu, 33’ü (%12,7) katılmadığını belirtmiştir.

“Uygulama öğretmenim, öğretmenlik becerileri açısından rol modelimdir” ifadesinde öğretmen adaylarının 119’u (%45,8)bu görüşe katılmakta, 72’si (%27,7) katılmamakta, 69’u (%26,5) kararsız olduğunu belirtmektedir.

“Uygulama öğretmenim, alan bilgisi yeterliliği açısından rol modelimdir” ifadesinde öğretmen adaylarının 103’ü (%39,6) bu görüşe katılmakta, 86’si (%33,1) kararsız olduğunu belirtmekte, 71’i (%27,3) ise bu görüşe katılmamaktadır. Öğretmen adaylarından sadece 103’ü (%39,6) uygulama öğretmenin alan bilgisi yeterliliği açısından rol modeli olduğunu ifade etmiştir.

“Uygulama öğretmenim, alandaki yenilikleri takip ederek bana rehberlik eder” ifadesine öğretmen adaylarından 113’ü (%43,5) katıldığını, 78’i (%30,0) katılmadığını, 69’u (%26,5) kararsız olduğunu belirtmiştir.

“Materyal geliştirmem konusunda uygulama öğretmenim gerekli rehberliği yapar” ifadesine, öğretmen adaylarının 159’u (%61,2) katıldığını, 55’i (%21,2) katılmadığını, 46’sı (%17,7) kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“Uygulama öğretmenim; öğrencilere, uygun değerlendirme etkinlikleri hazırlamam konusunda rehberlik eder” ifadesinde öğretmen adaylarının 152’si (%58,5) “katılıyorum”, 60’ı (%23,1) “katılmıyorum”, 48’i (%18,5) “kararsızım” seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında akademik danışman ile ilgili görüşlerine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Akademik Danışman İle İlgili Görüşlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

İfadeler	Görüşler	f	%
Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) her hafta iki saat uygulamaya yönelik teorik ders yapar.	Katılmıyorum	148	56,9
	Kararsızım	39	15
	Katılıyorum	73	28,1
	Toplam	260	100
Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman), sınıf öğretmeni ile gerekli koordinasyonu sağlar.	Katılmıyorum	44	16,9
	Kararsızım	61	23,5
	Katılıyorum	155	59,6
	Toplam	260	100
Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) uygulamaya yönelik sorularına yetkinlikle cevap verir.	Katılmıyorum	32	12,3
	Kararsızım	39	15
	Katılıyorum	189	72,7
	Toplam	260	100
Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) uygulamalarını düzenli olarak izler.(dönemde en az 4 kere)	Katılmıyorum	74	28,5
	Kararsızım	53	20,4
	Katılıyorum	133	51,2
	Toplam	260	100
Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) uygulamalarını izledikten sonra ayrıntılı dönüt verir.	Katılmıyorum	64	24,6
	Kararsızım	51	19,6
	Katılıyorum	145	55,8
	Toplam	260	100
Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) tarafından izlenme fikri beni kaygılandırır.	Katılmıyorum	77	29,6
	Kararsızım	61	23,5
	Katılıyorum	122	46,9
	Toplam	260	100
Uygulamayla ilgi bir sorun yaşadığımda uygulama öğretim elemanı (akademik danışman)ndan yardım istediğimde benimle ilgilenmez.	Katılmıyorum	229	88,1
	Kararsızım	25	9,6
	Katılıyorum	6	2,3
	Toplam	260	100
Uygulama öğretim elemanının(akademik danışman) bana verdiği dönütler gelişmeme katkı sağlar.	Katılmıyorum	18	6,9
	Kararsızım	32	12,3
	Katılıyorum	210	80,8
	Toplam	260	100

Tablo 8’de öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında akademik danışman ile ilgili görüşlerine göre maddeler sırasıyla incelendiğinde, Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) planıyla ilgili rehberlik yapar” ifadesinde öğretmen adaylarının 174’ü (%66,9)

bu görüşe katıldıklarını, 47'si (%18,1) katılmadıklarını, 39'u (%15) ise kararsız kaldıklarını belirtmiştir.

“Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) her hafta 2 saat uygulamaya yönelik teorik ders yapar” ifadesinde öğretmen adaylarının 148'i (%56,9) katılmıyorum, 73'ü (%28,1) katılıyorum, 39'u (%13,5) kararsızım, seçeneklerini işaretlemişlerdir.

“Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman), sınıf öğretmeni ile gerekli koordinasyonu sağlar” ifadesine öğretmen adaylarından 155'i (%59,6) katıldıklarını, 61'i (%23,5) kararsız kaldıklarını, 44'ü (%16,9) katılmadıklarını belirtmişlerdir.

“Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) uygulamaya yönelik sorularına yetkinlikle cevap verir” ifadesinde öğretmen adaylarının 189'u (%72,7) bu görüşe katılmakta, 39'u (%15) kararsız kalmakta, 32'si(%12,3) ise katılmamaktadır.

“Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) uygulamalarını düzenli olarak izler(dönemde en az 4 kere)” ifadesinde öğretmen adaylarının 133'ü (%51,2) katıldıklarını, 74'ü (%28,5) katılmadıklarını, 53'ü (%20,4) kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

“Uygulama öğretim elemanı (akademik danışman) uygulamalarını izledikten sonra ayrıntılı dönüt verir” ifadesinde öğretmen adaylarının 145'i (%55,8) katıldıklarını, 64'ü (%24,6) katılmadıklarını, 51'i (%19,6) kararsız olduklarını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında uygulama sürecine ilişkin görüşlerine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Sürecine İlişkin Görüşlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

İfadeler	Görüşler	f	%
Uygulama öğretmenimin bana verdiği dönütleri planlamada ve uygulamada kullanırım.	Katılmıyorum	13	5,0
	Kararsızım	25	9,6
	Katılıyorum	222	85,4
	Toplam	260	100
Öğretmenlik uygulamaları süre olarak öğretmenlik becerilerimi geliştirmemde yeterlidir.	Katılıyorum	93	35,8
	Kararsızım	74	28,5
	Katılmıyorum	93	35,8
	Toplam	260	100
Öğretmenlik uygulamaları süresi tüm yaş gruplarında uygulama yapabilmek için yeterli değildir.	Katılmıyorum	49	18,8
	Kararsızım	48	18,5
	Katılıyorum	163	62,7
	Toplam	260	100
Okulda öğrendiklerimle stajda gördüklerim birbiriyle uyumsuzdur.	Katılmıyorum	87	33,5
	Kararsızım	94	36,2
	Katılıyorum	79	30,4
	Toplam	260	100
Öğretmenlik uygulaması beni mesleğe hazırlar.	Katılmıyorum	3	1,2
	Kararsızım	41	15,8
	Katılıyorum	216	83,1
	Toplam	260	100
Öğretmenlik uygulamasında eksikliklerimi görüp kendimi yetiştirme fırsatı bulurum.	Kararsızım	15	5,8
	Katılıyorum	245	94,2
	Toplam	260	100
Staj yaptığım okula giderken ulaşımında zorluk çekiyorum.	Katılmıyorum	139	53,5
	Kararsızım	23	8,8
	Katılıyorum	98	37,7

Toplam	260	100
--------	-----	-----

Tablo 92da öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında uygulama sürecine ilişkin görüşlerine göre maddeler sırasıyla incelendiğinde, “Uygulama öğretmenimin bana verdiği dönütleri planlamada ve uygulamada kullanırım” ifadesine öğretmen adaylarının 222’si (%85,4) bu görüşe katılmakta, 25’i (%9,6) kararsız kalmakta, 13’ü (%5,0) ise bu görüşe katılmamaktadır.

“Öğretmenlik uygulamaları süre olarak öğretmenlik becerilerimi geliştirmemde yeterlidir” ifadesine öğretmen adaylarının 93’ü (%35,8) katıldığını belirtirken, 93’ü (%35,8) katılmadığını, 74’ü (%28,5) ise kararsız olduğunu belirtmektedir.

“Öğretmenlik uygulamaları süresi tüm yaş gruplarında uygulama yapabilmek için yeterli değildir” ifadesine öğretmen adaylarından 163’ü (%62,7) katıldığını belirtmekte, 49’u (%18,8) katılmamakta, 48’i (%18,5) ise kararsız olduğunu belirtmektedir.

“Okulda öğrendiklerimle stajda gördüklerim birbiriyle uyumsuzdur” ifadesine öğretmen adaylarının 94’ü (%36,2) kararsız, 87’si (%33,5) katılmamakta, 79’u (%30,4) katılmaktadır.

“Öğretmenlik uygulaması beni mesleğe hazırlar” ifadesinde öğretmen adaylarının 216’si (%83,1) katılmakta, 41’i (%15,8) kararsız, 3’ü (%1,2) katılmamaktadır.

“Öğretmenlik uygulamasında eksikliklerimi görüp kendimi yetiştirme fırsatı bulurum” ifadesine öğretmen adaylarının 245’i (%94,2) katıldığını, 15’i (%5,8) ise kararsız kaldığını belirtmiştir.

“Staj yaptığım okula giderken ulaşımda zorluk çekiyorum” ifadesine öğretmen adaylarının 139’u (%53,5) katılmamakta, 98’i (%37,7) katılmakta, 23’ü (%8,8) ise kararsız kalmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında uygulama yaptığı okul yönetimi ve personele ilişkin görüşlerine göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Uygulama Yaptığı Okul Yönetimi ve Personele İlişkin Görüşlerine Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımları

İfadeler	Görüşler	f	%
Günlük akışı uygulayabilmek için gerekli olan materyallerin malzemeleri temin etmem konusunda okul bana destek sağlar.	Katılmıyorum	32	12,3
	Kararsızım	37	14,2
	Katılıyorum	191	73,5
	Toplam	260	100
Okul yönetiminde olan görevliler okul yönetiminin işleyiş süreci ile ilgili gerekli rehberliği yapar	Katılmıyorum	43	16,5
	Kararsızım	49	18,8
	Katılıyorum	168	64,6
	Toplam	260	100
Okul idaresi öğretmenlik becerilerini kazanabilmem için destekleyici bir tutuma sahiptir.	Katılmıyorum	40	15,4
	Kararsızım	71	27,3
	Katılıyorum	149	57,3
	Toplam	260	100
Okul yönetiminde olan görevliler beni öğretmen olarak görmez.	Katılmıyorum	150	57,7
	Kararsızım	79	30,4
	Katılıyorum	31	11,9
	Toplam	260	100
Uygulama okulundaki personel (temizlik personeli, memur vs.) beni öğretmen olarak görür.	Katılmıyorum	39	15
	Kararsızım	84	32,3
	Katılıyorum	137	52,7
	Toplam	260	100

Tablo 10’da, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında uygulama yaptığı okul yönetimi ve personele ilişkin görüşlerine göre maddeler sırasıyla incelendiğinde, “Günlük

akışı uygulayabilmek için gerekli olan materyallerin malzemeleri temin etmem konusunda okul bana destek sağlar” ifadesine öğretmen adaylarının 191’i (%73,5) katıldığını belirtmekte, 37’si (%14,2) kararsız kaldığını, 32’si (%12,3) ise katılmadığını belirtmektedir.

“Okul yönetiminde olan görevliler okul yönetiminin işleyiş süreci ile ilgili gerekli rehberliği yapar” maddesine öğretmen adaylarının 168’i (%64,6) katılmakta, 49’u (%18,8) kararsız kalmakta, 43’ü (%16,5) ise katılmadığını ifade etmektedir.

“Okul idaresi öğretmenlik becerilerini kazanabilmem için destekleyici bir tutuma sahiptir” ifadesine öğretmen adaylarının, 149’u (%57,3) katılmakta, 71’i (%27,3) kararsız kalmakta, 40’ı (%15,4) katılmamaktadır.

“Okul yönetiminde olan görevliler beni öğretmen olarak görmez” ifadesinde öğretmen adaylarının 150’si (%57,7) katılmamakta, 79’u (%30,4) kararsız, 31’i (%11,9) ise katılmaktadır.

“Uygulama okulundaki personel (temizlik personeli, memur vs.) beni öğretmen olarak görür” ifadesine öğretmen adaylarının 137’si (%52,7) katılmakta, 84’ü (%32,3) kararsız kalmakta, 39’u (%15) ise katılmamaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Geleceğin mimarları olan öğretmenlerin nitelikli insan gücü yetiştirmedeki rolü tartışmasız çok büyüktür. Üniversiteler, öğretmen yetiştirme programlarında yer alan teorik ve uygulamaya yönelik derslerle; bilinçli, donanımlı ve yetkin öğretmenler olarak alanda görev yapacak öğretmen adaylarının mesleki olarak yeterli donanıma sahip nitelikte mezun olmalarını hedeflemektedir. Öğretmen eğitimi programı içeriği; öğretmen adaylarına gerekli mesleki formasyonu kazandıran öğretmenlik meslek bilgisi; kuramsal dersler ve uygulamalardan oluşmaktadır. Bu araştırma ile öğretmen adaylarının öğretmen olarak gelişmelerini sağlayan uygulamalarını eleştirel bir şekilde yansıtmaya fırsatını bulmaları önemli bir unsurdur (Busher, Gündüz, Cakmak ve Lawson, 2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerinin alındığı çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmanın nitel verilerinde öğretmenlik uygulamasından beklentilerine yönelik verdikleri yanıtlara göre öğretmen adayları, en çok öğretmenlik becerilerini geliştirmek istediklerini ifade etmişlerdir. Busher ve arkadaşlarının 2015 yılında yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada uygulama öğrencilerinin sınıfta öğretmenlik uygulamalarını sadece gözlemleyerek değil uygulamalar yaparak öğrenmenin öğretmenlik becerilerini geliştirdiğine inandıkları ifade edilmektedir.

Bir başka beklenti olarak öğretmenlik uygulamasının kendilerine deneyim kazandıracağını ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları, diğer bir beklenti olarak öğretmenlik uygulamasının “sınıf yönetimini pratik etme” imkânı vereceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca uygulama öğretmenlerinin kendilerine rehberlik edecek mesleki anlamda rol model olabilecek donanımda olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının nitel olarak ifade ettikleri bu beklentiye ilişkin nicel veriler incelendiğinde sadece %45,8’inin “öğretmenlik becerileri açısından uygulama öğretmenini rol modeli” olarak gördükleri ve yine sadece %39,6’sının “alan bilgisi yeterliliği açısından uygulama öğretmenini rol modeli” olarak gördükleri belirlenmiştir. Bir başka nicel veri bulgusu olarak “öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında staj yaptıkları sınıfın öğretmeni ile ilgili görüşleri”nde %56,2 öğretmen adayı olumlu görüş bildirmiştir. Bu oranların yükseltilmesi için uygulama yapılacak sınıflar belirlenirken, öğretmen adaylarına iyi rol model olabilecek, örnek uygulamalar yapabilecek uygulama öğretmenlerinin seçilmesi uygun olacaktır. Benzer bir sonuç olarak, Deniz (2012), yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının uygulama öğretmenleriyle ilgili olarak, “öğretmenliğe cesaretlendirme, planlama, sınıf yönetimi ve materyallere ilişkin öneri getirme, gözlem sonuçlarını raporlaştırma, fakülteye yönelik olarak yapıcı eleştirilerde bulunma, öğrencilerle birlikte takım olarak çalışma ve nasıl

öğretileceğine yönelik görüşlerini paylaşma ölçütlerinde” görev ve sorumlulukları daha az yerine getirdikleri görüşünde olduklarını ifade etmektedir.

Bu araştırmada öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasını farklı sınıflarda, tüm yaş gruplarında deneyimleyerek çocukların tüm gelişim alanlarını yakından gözlemleme ve onlarla daha fazla iletişimde bulunarak pratik yapma beklentileri olduğunu ifade etmektedirler. Yine başka bir beklenti olarak öğretmenlik uygulamasının süresinin daha uzun olması ve farklı yaş gruplarında uygulamaya imkân verecek şekilde bir planlama yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu bulguyla da örtüşen, Yavuz Tabak ve ark. (2021) öğretmen adaylarının eğitim-öğretim sürecine ilişkin beklentilerini inceledikleri araştırmalarında, öğretmen adaylarının, yalnızca bir sınıfta değil, farklı öğretmenlerin sınıflarında uygulama yapma fırsatları olmasının öğretmenlik becerileri açısından kendilerine daha fazla katkı sağlayacağı görüşünü dile getirmişlerdir.

Öğretmen adayları uygulama okullarında ve uygulama sürecinde çeşitli zorluklara karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamaları sürecinde en çok sınıf yönetiminde sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının ifade ettiği diğer sorunlar; staj süresinin yetersiz olması, uygulama öğretmeniyle yaşanan sorunlar, sınıfın ve okulun fiziksel koşullarının yetersiz olması, ulaşım sorunu, akademik danışman ile yaşanan sorunlar, okul idaresi ile yaşanan sorunlar olarak sıralanmıştır. Araştırmada nitel olarak elde edilen “staj süresinin yetersizliği” bulgusunu nicel olarak destekleyen bulgu, öğretmen adaylarından %62,7’sinin ifade ettiği “öğretmenlik uygulamaları süresi tüm yaş gruplarında uygulama yapabilmek için yeterli değildir” görüşüdür. Bu sonuçlarla benzer bir şekilde; Yavuz Tabak ve ark., (2021) öğretmen adaylarının mesleki endişelerini değerlendirdikleri çalışmalarında genel başlıkları, (a) sınıf yönetimi, (b) eğitim-öğretim süreci, (c) kişilerarası ilişkiler, (d) kişisel ve mesleki kalite ve gelişim ve (e) statü sorunu ve idari ilişkiler olarak ifade etmişlerdir.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm olarak en çok %37,7 ile “Staj süresinin artırılması”nı çeşitli önerilerle ifade etmişlerdir. Küçükkoğlu ve Kızıldaş’ın(2012) yaptığı karşılaştırmalı eğitim araştırmasında okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarının incelenmesi sonucunda Türkiye’de okul öncesi öğretmen eğitiminin beş yıl olarak düzenlenerek, eğitimin ilk üç yılında genel kültür ve özel alan derslerinin okutulması son iki yılında ise mesleki beceri ve uygulama ağırlıklı ardışık bir eğitimin verilmesinin daha yararlı olacağı görüşünü ifade etmektedirler. Bu görüş araştırmada elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. McIntyre ve ark. (2005) yaptıkları araştırmanın sonuçlarında, öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarına daha uzun uygulama zamanı verilmesinin önemine vurgu yapmaktadırlar.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında karşılaştığı sorunlara yönelik çözüm önerisi olarak 2.sırada %24,2 ile “nitelikli uygulama öğretmenleri”nin sınıflarında uygulama yapmak istediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının nitelikli uygulama öğretmenlerinin sınıflarında staj yapma çözüm önerisi benzer şekilde; Aubusson ve Schuck’un (2013) çalışmalarında uygulama öğretmenlerinin özenle seçilmesi ve iyi eğitim almaları gerekliliğinin önemine yaptıkları vurguyla örtüşmektedir.

Uygulama öğretmenin öğretmenlik becerileri ve alan bilgisi yeterliliği ile ilgili olarak öğretmen adaylarının görüşlerine göre, uygulama öğretmeni rol model olarak gören adayların oranının %50’nin altında kalması “uygulama öğretmenlerinin yeterliliklerinin” araştırılması gerektiğine işaret etmektedir. Ayrıca uygulama öğretmenlerinin alandaki yenilikleri takip ederek öğretmen adaylarına gerekli rehberliği yapabilenlerin oranının da %50’nin altında kalması uygulama öğretmenlerinin yeterliliğinin araştırılmasına ilişkin somut veriler sağlamıştır. Nitelikli öğretmenlerin yetişmesinde hem alan bilgisi yeterliliği hem de öğretmenlik becerilerinde iyi rol modellere ihtiyaç vardır; uygulama öğretmenleri yeterli ve yetkin olmalıdır (Autukevičienė, 2012; Smith ve Lev-Ari, 2005). Uygulama

öğretmenlerinin niteliklerini belirleyen kriterlerin açıkça tanımlanması, buna göre yapılacak değerlendirme sonucunda öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin rehberlik etme konusunda yeterli olan öğretmenler arasından gönüllülük esasına göre seçilmesi sürecin daha verimli işlemesine katkı sağlayacaktır (Polat, Eyceyurt Türk ve Altaylı Özgül, 2020).

Çalışma kapsamında şu önerilere yer verilebilir; öğretmen yetiştirme programlarında öğrencilere öğretmenlik mesleğini tanıtmaya rehberlik sağlamak üzere birinci sınıftan itibaren mentörlük sistemi kurulabilir. Bu sistem ile öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ve uygulamaya ilişkin soruları ile merakları çerçevesinde seminerler düzenlenebilir. Resmî ve özel okullarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri ve yöneticileri ile söyleşiler planlanabilir. Uygulama öğretmenlerinin niteliklerini belirleyen bir değerlendirme sisteminin oluşturulması bunun sonucunda yeterliliği belirlenen öğretmenlerden istekli olanların uygulama öğretmeni olarak görevlendirilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Aslanargun, E., Kılıç, A., & Acar, F.E. (2012). Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına rehberlik düzeyleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39),1-24. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6153/82655>
- Aubusson, P., & Schuck, S. (2013). Teacher education futures: today's trends, tomorrow's expectations. *Teacher Development: An International Journal of Teachers' Professional Development*, 17(3), 322-333. <http://dx.doi.org/10.1080/13664530.2013.813768>
- Autukevičienė, B. (2012). *Mentor's professional competences and their expression in supervising students' practice* [Doktora tezi, Lithuanian University]. <https://doi.org/10.15823/p.2013.1803>
- Busher, H., Gündüz, M., Cakmak, M., & Lawson, T. (2015). Student teachers' views of practicums (teacher training placements) in Turkish and English contexts: a comparative study, *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 45(3), 445-466. <https://doi:10.1080/03057925.2014.930659>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Büyükşahin, Y. & Şahin, A. (2017). Öğretmenlerin Gözünden Eğitimde Kalite Sorunsalı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1134-1152. 10.14686/buefad.290859.
- Creswell, J.W. (2020). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev.; 3. baskı). Edam. (ss.704-705).
- Demir, Ö., & Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: nitel bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 117-139.
- Deniz, S. (2012). Okul uygulama öğretmenlerinin uygulama sürecindeki rol ve sorumlulukları üzerine düşünceler. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(3), 898-909. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19815/211935>
- Dinçer, S., & Kapısız, T. (2013). Öğretmen adaylarının uygulama dersleri ile ilgili yapılan akademik çalışmalarının içerik analizi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(2), 281-294. (<http://jss.gantep.edu.tr>).
- Dağlıoğlu, E. (2009). Okul öncesi öğretmenin özellikleri ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme. İçinde G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (2. Baskı, ss.56-62). Anı Yayınları.
- Gök, T. & Sılay, İ. (2004). Öğretmen adaylarının uygulama okullarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları gidermek amacıyla hazırlanan öneriler üzerine bir çalışma.

- XIII. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Malatya.
<https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/217.pdf>
- Johnson, B., & Turner, L. (2003). Data collection strategies in mixed methods research. İçinde A. Tashakkori, & C. Teddlie(Eds.), *Hand books of mixed methods in social and behavioral research* (ss. 297-319). Sage Publications.
- Koçak, N., & Alakoç Pirpir, D. (2012). Okul Öncesi Öğretmeni. İçinde N.Avcı, & M. Toran (Eds.), *Okul öncesi eğitime giriş*(ss. 77-103). Eğiten Kitap.
- Küçüköğlü, A. & Kızıldaş, E. (2012). Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Rusya ve Türkiye okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarının karşılaştırılması. *İlköğretim Online*, 11 (3), 660-670.
- Loughran, J.,& Menter I. (2019). The essence of being a teacher educator and why it matters. *Asia-Pacific Journal Of Teacher Education*, 47(3), 216-229.
<https://doi:10.1080/1359866X.2019.1575946>
- McIntyre, D., Pedder, D. & Rudduck, J. (2005). “Pupil Voice: Comfortable and Uncomfortable Learnings for Teachers.” *Research Papers In Education*, 20 (2), 149–168. <https://doi:10.1080/02671520500077970>
- Millî Eğitim Bakanlığı. Tebliğler Dergisi. (2018). *Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/13141309_OYretmenlik_Uygulaması_Yonergesi_Haziran.pdf*
- Özen, A., Ergenekon, Y., & Batu, S. (2009). Zihin engelliler öğretmenliği adaylarının uygulama okulları ve uygulama sınıf öğretmenleri hakkındaki görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 185-200.
- Polat, K., Eyceyurt Türk, G. & Altaylı Özgül, D. (2020). Investigation of teaching practice course in school, faculty and pre-service teacher dimensions. *Eurasian Journal of Teacher Education*, 1(2), 129-147
- Polat, Ö., & Azaklı Kontaş, T. (2020). Eserlerin bütüncül değerlendirilmesi. İçinde A.Oktay, Ö.Polat(Eds.)*Temel eğitim eserlerinin eğitime yansımaları* (ss. 601-612). Pegem Akademi.
- Rodgers, C., & Kubler LaBoskey, V. (2016). Reflective practice. İçinde J. Loughran, & M.L. Hamilton (Eds.), *International handbook of teacher education* (ss.71-104).
https://doi:10.1007/978-981-10-0369-1_3
- Russell, T., & Martin, A.K. (2016). Exploring the Complex Concept of Quality in Teacher Education. İçinde J. Loughran, & M.L. Hamilton (Eds.), *International handbook of teacher education*.(ss. 143-180). https://doi:10.1007/978-981-10-0369-1_5
- Smith, K. & Lev-Ari, L. (2005). The place of the practicum in pre-service teacher education: the voice of the students. *Asia-Pacific Journal Of Teacher Education*, 33(3), 289-302. <https://doi:10.1080/13598660500286333>
- Strateji Belgesi. (2017). MEB 2017-2023 Ulusal öğretmen strateji belgesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/06/20170609-13-1.pdf>
- Şahin, Ç., Kartal, O.Y., & İmamoğlu, A.(2013) Okul Öncesi Öğretmen Yetiştirme Programı Hakkında Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 101-118.
- Tashakkori, A.,& Teddlie, C. (2003). *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*. Sage Publications.
- Unal, M.,& Kurt, G. (2018). Socioeconomic profile of the early childhood education preservice teachers. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 7(4), 61-80.
<https://doi:10.14689/ejer.2018.74.4>
- Van Schagen Johnson, A., La Paro, K. M., & Crosby, D. A. (2016). *Early Practicum Experiences: Preservice Early Childhood Students' Perceptions and Sense of*

Efficacy. Early Childhood Education Journal, 45(2), 229–236. doi:10.1007/s10643-016-0771-4

- Yavuz Tabak, B.,Yenel, K., Tabak, H., & Şahin, F. (2021). Prospective teachers' expectations and concerns about the future: using possible selves theory. *Journal Of Education*, 201(2), 71-85. <https://doi.org/10.1177/0022057420903260>
- Yıldırım, A. ,& Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2018). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları.https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Okul_Oncesi_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf